

כלל!

מבראי, מסביב לשדה, ולא נחרש מקום הטומאה, רק סמוך לאילנות.

ומשנין: **במסובכין**. שאין האילנות עומדים סביב הגבולין בלבד, אלא נטועים ללא סדר בכל השדה, וצריכים לחרוש כולה לצרכן. ולכן כולה מותרת בניפוח, לפי שהאילנות מוכיחים שהקבר שנאבד בה, נחרש.

ואיבעית אימא כיון שציינו את כל השדה, **הא אמרן לעיל אין מרחיקין ציון ממקום טומאה כדי שלא להפסיד את ארץ ישראל**, הרי בהכרח, שהטומאה נמצאת בכל השדה.

והיינו דחשיבא כנחרש בה קבר, כיון שהם סמוכין לטומאה, ודאי נחרש המקום לצרכם והתפשט מקום הקבר⁽⁸²⁾.

תניא בתוספתא דלעיל: **רבי יהודה אומר עד שיהא שם זקן או תלמיד, לפי שאין הכל**

והיינו, יתכן שנאבד הקבר בשטח השדה שסביב האילנות מבחוץ, ולא נחרש כלל, ולכן אסור לעבור בה על ידי ניפוח, ומה הראיה ממה שיש בה אילנות שנחרש הקבר בכולה.

ומתצינן: **כדאמר עולא**, במסכת נדרים מב א לענין שביעית: **בעומדין על הגבולין**.

הכא נמי מדובר בעומדין האילנות על הגבולין.

וכל השדה המצויינת כבית הפרס נמצאת ביניהם. ולכך אמרינן שנחרש בה קבר, לצורך האילנות.

ועדיין מקשינן: וניחוש איפכא, **דלמא היתה הטומאה מנוואי**, במרכז השדה, ואילנות

מפני החלק שאבד בה, לא נמנעו מלציין גם כן את חלקה שנחרש בה, אף על פי שעל שדה שנחרש בה אין מציינים בפני עצמה.

ב. אותם אנשים שציינו שדה זו, ודאי היו סבורים שאבד בה קבר, ולכן ציינוה, אלא שנתעורר ספק לאדם זה שמצאה, האם אכן אבד בה, ויפה עשו שציינוה, או שמא האמת היא שנחרש בה קבר, ומפני שהיתה מוחזקת שדה זו בטמאה מספק, כסבורים היו המציינים, שאבד בה, וטעו בכך. ויעויין שם כיצד הולך ומבאר לפי זה כל הסוגיא.

82. מדברי רש"י נראה, שגם לפי תירוץ זה אנו נצרכים למה שהעמדנו לעיל, "בעומדין על הגבולין". אולם הרמב"ם לא הזכיר בדבריו חילוק במקום עמידת האילנות, ועיין חזון איש [אהלות כג ג].

אחד, שמא נשתברו עצמותיו ולא נותר בהם שדרה וגולגולת, יתכן שאין להקל. [ואולי יש לדון, שאפילו מן התורה נחמיר בזה, מאחר שיש במקום זה חזקת טומאה, שדינו לטמא אפילו ברשות הרבים].

אולם הר"ש [אהלות יח ה] פירש כל הסוגיא באופן אחר, ובתחילת דבריו הקדים לומר, שטעו בה הפרשנים. [וכונתו לשלול פירוש התוס']. וכתב הנחלת דוד, שסברת הר"ש היא, ששדה שאבד בה קבר ואחר כך נחרשה, אין לטהרה מטומאת אהל, ולכן נטה לפרשה באופן אחר.

ופירש הר"ש שני פירושים בברייתא זו. א. הדבר ידוע לכל, שעל כל פנים חלק ידוע ומסויים משדה זו המצויינת, אבד בה קבר, ולכן הוצרכו לציינה, אלא שנתעורר לאדם זה ספק על חלקה השני, האם גם בו אבד קבר, או שמא נחרש בה קבר, ומאחר שכבר הוצרכו לציינה

בקיאיין בדבר.

אמר אביי: שמע מינה מדאמר אין הכל בקיאיין, וצריכיין תלמיד חכם כדי להעיד על הקבר שהיה, כי צורבא מרבנן דאיכא במתא, תלמיד חכם הנמצא בעיר — כל מילי כל הנעשה והמתחולל במתא — עליה רמיא, מוטלת עליו האחריות לדעת ולפעול.

אמר רב יהודה: מצא אבן אחת מצויינת בסיד — רק המקום תחתיה טמא, שהיות והאבן גבוהה מהקרקע אפשר להעמיד ציון במקום טומאה, לפי שהאדם המתקרב אל האבן, רואה את הציון לפני שמגיע אליה.

והא דאמרינן עושין ציון סמוך לטומאה כדי שלא יטמאו הטהרות אם לא יבחין, היינו כשמציין על הקרקע עצמה⁽⁸³⁾.

ואם מצא שתיים אבנים מצויינות, אם יש סיד על הקרקע ביניהן, גם המקום ביניהן טמא, שהכל ציון הוא.

ואם אין סיד ביניהן, רק המקום תחתיהן טמא, וביניהן טהור.

ואף על גב דליכא חורש, שלא חרש ביניהן מעולם, טהור המקום שביניהן אם אין שם סיד.

ומקשינן: והתניא בתוספתא: מצא אבן אחת מצויינת, תחתיה טמא.

מצא שתיים, אם יש חורש ביניהן, ביניהן טהור⁽⁸⁴⁾.

חרישה, מה שאין כן כאן, שראינוהו שעבר על איסור זה, בודון או בשגגה, שוב נעשה זה כספק השקול שיש להקל בו. ועיין חזון איש [אהלות כג ז].

83. כתב רש"י בשם מורו הזקן, שאף על פי שלעיל למדנו שאין מעמידין הציון על הטומאה, ואם כן היה לנו לטהר תחת האבן משהו מכל צדדיו, זהו דוקא כשבאים לציין על הקרקע, אבל כשבאים לציין אבן, מאחר שהיא גבוהה וניכרת היטב גם להעומד חוצה לה, אין לציין אלא על גבה ממנו.

אולם בתוספות הרא"ש הביא מירושלמי, שאין חילוק בדבר, ולכן, הירושלמי מעמיד דין זה שלמדנו כאן, שתחת האבן טמא, במת קטן מאד, שהיה די לו בשיעור מקום מועט כזה, כלומר, לאחר שהסרנו משהו מכל צדדיו.

84. כתבו התוס' בשם רש"י [לפי הסלקא

והקשה רש"י בכת"י, שאמנם נראה לנו מן הציון, שהיתה הטומאה מגעת עד האילנות עצמם, ואם כן מקום האילנות יש בו דין של שדה שנחרש, אבל הרי נראה שבתוך השדה גם כן היתה טומאה, שגם היא נכללת בתוך הציון, והלא יתכן שהיא לא נחרשה [שלא היה צורך לאילנות לחרוש את כל השדה], ואם כן דינה לטמא באהל.

ותירץ, כיון שאנו רואים, שאדם זה שחרש שדה זו, לא חשש לאיסור החרישה, שהרי מתחילה אבד בה קבר, ונאסרה בחרישה, שוב אין לנו הוכחה וסברא לומר שלא נחרשה כולה. וביאור דבריו, שבאמת כשיש לנו ספק על שדה, האם אבד בה קבר או נחרש בה, יש לנו להקל בדבר [וכמו שהבאנו בהערה 76 מדברי רש"י בשבת, שטומאת שדה זו אינה אלא מדרבנן, או על כל פנים ברשות הרבים], ומה שמחמירים בשדה זו כשאין בה אילנות, זהו מכח החזקה שאנו מחזיקים אותו בכשרות, שלא עבר באיסור

טהור, היות דאימור: מחמת חורש הוא דאיקלף, שנקלף הסיד מחמת החרישה שנעשתה ביניהן, והוא הסיד שנפל ביניהן, ואין הוא מהווה ציון לטומאה (85).

אך ואם לא, שלא חרש ביניהן — סיד דביני ביני הוא! שנעשה הסיד ביניהן מחמת ציון של טומאה, ולכן ביניהן טמא.

ורב יהודה איירי בכגון שלא היה ביניהן כלל סיד, ולכן הוא טהור.

אמר רב אסי: אם מצא רק מצר אחד מצוין

ואם לאו, שלא נחרש ביניהן, וטמא, ואפילו אם אין ביניהן סיד, כיון שציינ משני צדדים לא חש לציין גם באמצע.

חזינן כי רק משום שיש חורש ביניהן אמרינן ביניהן טהור, ודלא כרב יהודה!

ומתריצין: אמר רב פפא: הכא, בתוספתא, דתניא אף אם אין ביניהן סיד, ביניהן טמא, מיירי כשהסיד שפוך על ראשיהן של האבנים, ומרודה ומתחלק הסיד לכאן ולכאן.

ולכן, רק אי איכא חורש ביניהן, ביניהן

הואיל ועל כל פנים תחתיהם לא נחרש, ויש לנו לתלות הטומאה שם.

והתוס' הביאו בזה פירוש נוסף, שאמנם החרישה עצמה אינה מטהרת, מכל מקום על ידי החרישה יש להוכיח, שאין הציון מתייחס לביניים, אלא לתחת האבנים, שהרי אסור לחרוש שדה שאבד בה קבר.

אולם גירסת התוספות היא, "חרס ביניהן", ופירשו, שהחרס אינה לבנה כמראה הסיד, ועל כן ניתנה בין האבנים, לשם הוכחה, שאין הציון של הסיד מתייחס לביניים.

85. לפי גירסת התוס' שהובאה בהערה הקודמת, מסקנת הגמרא היא, שכאשר הסיד שפוך על צידי האבן, אזי אם יש חרס לצד האבן, יש לנו לומר, שהניח סיד מצדי האבן כדי לצרף וחבר לאבן את החרס [ויתכן שעשה כן, כדי שלא תהיה האבן, הצריכה לציין על הטומאה, מיטלטלת, וכמו שאמרו בירושלמי [מו"ק א ב], אבל כשאין חרס לצידי האבן, יש לנו הוכחה, על ידי הסיד שמצידיה, שנתכוון לציין אף את הביניים. ויעויין בדברי הרמב"ם [טו"מ ח יא] ובהשגות שם, ובמרכבת המשנה שהאריך בזה.

דעתך], שכאשר חרש ביניהם, נתבטל ממקום זה שם שדה שאבד בה קבר, ונעשה שדה שנחרש בה.

אולם התוס' הקשו על פירוש זה, שהרי עדיין יש על מקום זה טומאת מגע ומשא, ואיך יתכן ליתן עליו שם "טהור". ותירצו, שהכונה היא על ידי ניפוח ודישה, שאז נעשה מקום זה טהור לאוכלי תרומה, כדין שדה שנחרש בה קבר.

עוד תירצו, שאמנם כאשר אין סיד ביניהם, אנו מטמאים אותו אפילו באהל, לפי סברת הגמרא עתה, מכל מקום אין זה אלא מכח ספק, שמא נתכוונו לציין אף את הביניים, ולכן, כשמצטרף לנו עוד ספק על ידי החרישה, שמא לא נשתייר בו אפילו עצם כשעורה, יש לטהרו לגמרי, אפילו מטומאת מגע. ועיין רש"ש.

והאור שמח [טו"מ י י] מיישב הקושיא, על פי מה שכתב לחדש בדין שדה שאבד בה קבר שנחרש אח"כ, שדוקא כשנחרש כל השדה, בזה יש עליו דין בית הפרס על כל פנים לטומאת מגע, אבל כשנחרש חלק מן השדה, בזה לא החמירו כלל, ומפני שיש לנו לתלות הטומאה בחלק השדה שלא נחרש, ואם כן הוא הדין בנידון שלנו, שאין לטמאות כלל בין האבנים,

— הוא טמא וכל השדה כולה טהורה, דאין מרחיקין ציון ממקום הטומאה⁽⁸⁶⁾.

וכן אם מצא שנים מיצרים מצויינים — הם טמאים וכל השדה כולה טהורה.

וכן שלשה מצרים מצויינים הם טמאים וכל השדה כולה טהורה.

אבל אם מצא שדה שכל ארבעה מצריה מצויינים, הן טהורים, דהציון נעשה סמוך לטומאה ולא עליה, ואילו כל השדה כולה טמאה. דלכן צויינו כל מצריה סביב⁽⁸⁷⁾.

והטעם שכל השדה טמאה, ואין אומרים שהמצינים הרחיקו מן הטומאה ונמצא שקצוות השדה טהורים.

דאמר מר: אין מרחיקין ציון ממקום הטומאה שלא להפסיד את ארץ ישראל. שנינו במתניתין: ויוצאין אף על הכלאים.

ומקשינן: וכי אכלאים — בחולו של מועד נפקינן?

ורמינהו, מהא דתנן במסכת שקלים שקבעו זמן אחר לצאת עליהן.

באחד באדר —

משמיעין על השקלים. בית דין מכריזין שיביאו שקלים לבית המקדש לקרבנות ציבור. ועל הכלאים דהיינו שמכריזין בית דין לעקרו, כיון שאז גדלין הזרעין קצת וניכר היכן יש כלאים.

בחמשה עשר בו, באדר —

קורין את המגילה בכרכים המוקפין מימות יהושע בן נון⁽⁸⁸⁾.

ויוצאין לקוין את הדרכים, ולתקן הרחובות,

86. כתבו התוס', שאמנם למדנו לעיל, שאין מצויינים על מקום הטומאה ממש, אלא מרחיקין ממנה מעט לכל צד, מכל מקום, כאן לענין מיצר, על כרחנו שהעמידו הציון על מקום הטומאה ממש, שהרי אם נסיר מעט לכל צד, לא ישאר כלום מן הציון.

87. מבארים התוס', שאמנם למדנו לענין מיצר, שבו אין נאמר הכלל ש"אין מעמידין ציון על מקום הטומאה", וכנ"ל בהערה הקודמת, מכל מקום, זהו דוקא כשמצויין על מיצר אחד או שנים ושלשה, אבל כשמצויין על ארבעה, בזה השמיענו התנא בסיפא, שכל השדה טמאה והמצרים עצמם טהורים, כיון שבאופן זה השדה עצמה טמאה, שוב אנו חוזרים לכלל שאין מעמידין על מקום הטומאה, מה שאין כן ברישא שהשדה טהורה.

והר"ש [אהלות יח ה] כתב, שאפילו באופן שהמיצר רחב הוא, ויש אפשרות להסיר ממנו מעט לכל צד ועדיין יהיה נשאר מקום לטומאה, מכל מקום מאחר שאין רגילין לקבור מת תחת המיצר, על כן יש לטהרן, וליחס את הציון לתוך השדה בלבד, מה שאין כן ברישא, שרק המצרים מצויינים, על כרחנו שקברו שם. ויעויין ברש"י כת"י, ובחברותא עם ביאור הר"ש למסכת אהלות, שם.

88. כתבו התוס', שנקט התנא דין זה אגב שאר הדינים שנזכרו כאן. והרש"ש כתב, שהתנא בא להשמיענו, שדין זה, שיוצאין לתקן הדרכים וכו' נאמר אפילו בכרכין, שהוא יום הפורים שלהם, ואסורים בעשית מלאכה [יעויין מגילה ה ב], מכל מקום, מפני צורך הרבים הותר להם. עוד כתב, שהתנא בא להשמיענו, שבשנה מעוברת

כיוון שכלתה עונת הגשמים ומתחילין להתכונן לבואם של עולי הרגל.

ולמורד המקוואות, שלא יחסר בהם השיעור ולנקותם מטיט החורף.

ועושיין כל צרכי רבים.

ומציינין את הקברות. ויוצאין על הכלאים. הרי שעוקרין אותם כבר בט"ו באדר, ועל מה יוצאין שוב בחול המועד?

[וקושיית הגמרא היא על כלאים שכבר נעקרו, דשאר צרכי רבים ותיקוני הדרכים ומקוואות, יכולין להתקלקל שוב בינתיים. ולכן שבים ועוסקים בהם בחול המועד — רש"י].

ומתרצינן: רבי אלעזר ורבי יוסי בר הנינא, נחלקו בתירוץ הקושייה:

חד אמר, כאן דיוצאין בט"ו אדר, הוא בבכיר, הגדל מוקדם, וכאן ביוצאין בחול המועד, באפיל הגדל באיחור.

וחד אמר, כאן דיוצאין בט"ו אדר, בזרעים, תבואה הקודמת לגידול הירקות, וכאן דיוצאין בחול המועד, בירקות הגדלין בתקופת הפסח⁽⁸⁹⁾.

אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: הא דשנינו יוצאין רק באדר ובניסן, לא שנו אלא שאין ניצן ניכר קודם לכן.

שיש בה שני אדרים, היו יוצאים באדר השני, שהוא יום קריאת המגילה, ולא באדר הראשון.

89. השפת אמת מבאר, שלפי דיעה זו, אין הבית דין מטריחין לצאת שתי פעמים בשנה על מין אחד של צמחים, על הבכיר ועל האפיל, מה שאין כן על זרעים וירקות שהם שני מינים, היו יוצאין פעמיים, ודיעה ראשונה אינה סוברת חילוק זה. והרמב"ם [כלאים ב טז"ז] כתב שהיו יוצאים על הבכיר ואח"כ על האפיל, ולא הביא שהיו יוצאים אף על הירקות, ולפי דברי השפת אמת הנ"ל הדבר מובן מאד, שהרי לדעת הכל יש לצאת על הירקות בפני עצמם, ואם כן בכלל מאתיים, מנה. ועיין תוס' יו"ט כאן.

עוד מבואר בדברי הרמב"ם שם, שהיו יוצאים על הכלאים במועד של פסח דוקא, ולא במועד של סוכות. [וטעמו, שאיננו זמן יציאת הצמחים לכל. ויש לעיין לענין שאר הדברים שנזכרו במשנתנו שעושיין אותם במועד, האם הוא גם כן דוקא בפסח, ומפני שנתקלקלו בימות הגשמים, או שלענינים אלו אין חילוק בין פסח

לסוכות. והרמב"ם בהלכות יום טוב [ז י"א] הזכיר היתר דברים אלו במועד בסתם, אך לא כתב שם שהיו נוהגין לעשות כן בכל המועדות].

ובעיקר הדבר שהיו עוקרין הזרעים מהקרקע במועד, ולא חששו לאיסור מלאכה, כתב בשיטה [ב א], שאפילו בשבת ויום טוב אין בזה איסור מלאכה מן התורה, שהרי מקלקל הוא אצל הזרעים.

ויש לעיין, שהרי לקמן בגמרא מבואר, שפעולה זו נחשבת ניכוש [ועל כן היו בעלי השדות שמחים מעקירה זו], ואם כן, אמנם אין בזה משום קוצר, אבל מכל מקום יש בזה משום חורש או זורע, וכמו שלמדנו לעיל [ב]. ואולי היה אפשר לדחוק ולפרש דבריו לפי מה שלמדנו בשבת [קג], שכאשר תולש אדם עשבים רעים מקרקע של אדם אחר, הרי הוא פטור, משום מלאכה שאינה צריכה לגופה, הואיל ולעצמו אין כל תועלת מניכוש זה, ואין דעתו על כך, אך השיטה כתב הטעם משום מקלקל, ולא משום מלאכה שאינה צריכה לגופה.

מינה, מדבעינן לשכור לבית דין פועלים בזול, דכי יהבינן להו שכר על עקירת כלאים – מתרומת הלשכה יהבינן להו, ולכן צריך לחסוך בממון הקדש⁽⁹²⁾.

דאי סלקא דעתך מדידהו יהבינן להו, שכל מי שנמצא אצלו כלאים צריך לשלם את שכר הפועלים שעוקרים אותו – מאי נפקא לן מינייהו! ? ואין לנו לחוש על ממון החוטאים, אלא ייצאו השלוחין בימי החול, והבעלים של הכלאים – כל כמה דבעו הפועלים, יאלצו ליתן להו!

והא דבעינן לעקור כלאים – עד כמה

אבל ניצן ניכר, יוצאין עליהן, אף לפני התקופות באדר וניסן⁽⁹⁰⁾.

ומבאר הגמרא: מאי שנא דדוקא בחולו של מועד דנפקינן, והרי כבר בתחילת ניסן ניכר ניצן.

אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן, משום שכר פעולה, שצריכין בית דין לשכור פועלים. ועדיף לשכרם בחול המועד כיון דמוזלי גבן, שאין בו עבודה, ומחוסר ביקוש נשכרים הפועלים בזול⁽⁹¹⁾.

אמר רב זביד ואיתימא רב משרשיא: שמע

והוסיף שם, שהוא הדין לעשות צרכי רבים בשכר, מותר, שהרי במשנתנו נזכרו יחד להיתר במועד, הרי שדין אחד שוה לכולם.

92. בשיטה כתב, שהכונה היא לשיירי הלשכה, וכמו שלמדנו בכתובות [קן], שהיו נוטלין משיירי הלשכה לצורך שיפוץ חומות העיר ומגדלותיה ושאר צרכי הרבים. והטעם הוא, שלב בית דין מתנה מלכתחילה על מעות הנתרמות למחצית השקל, לקרבנות הציבור, שאם יהיה נותר מהם, שלא יהיה בהם קדושה, ועל כן אין בהם מעילה, ויכולים ליטלם לצרכי הרבים, כפי ראות עני החכמים. ועיין שפת אמת.

והרמב"ם בהלכות שקלים [ד], כשמנה כל הדברים שנוטלים לצרכם מתרומת הלשכה ושייריה, לא הזכיר את דמי השלוחים היוצאים על הכלאים, וכבר הרגיש בזה התוס' יו"ט.

וכתב האליה רבה [תקמד] ליישב, שכל דברי הגמרא, שהיו נוטלים מתרומת הלשכה נאמרו כאשר היו השלוחין עוקרים הכלאים מן השדות, אבל לאחר שתקנו שיהיו מפקירים את כל השדה, וכמו שנלמד לקמן בגמרא, שוב אין להם

90. הקשה החזון איש [או"ח קלה], הלא הדין הוא בכל התורה, שאדם הרואה בחבירו שעומד לעשות דבר איסור, הרי הוא מחוייב להפרישו ממנו [ואפילו אינו בית דין, יעויין בבא קמא כח], ואם כן מה השמיענו רבי יוחנן בזה. ותירץ, שעיקר החידוש הוא שיוצאין ומפקירין השדה, אם לא רצה לשמוע לנו לעקור הכלאים משדהו.

91. לקמן [יג] נחלקו רבא ורב נחמן האם מותר לעשות במועד פעולה בשכר, כשאין לפועל מה לאכול. וכתבו התוס', שלפי דעת רב נחמן המתיר, מובן היטב דברי הגמרא כאן, שאותם שלוחי בית דין יוצאים על הכלאים בשכר, משום שאין להם מה לאכול, אבל לדעת רבא האוסר, קשה, איך התרנו להם לעשות בשכר. ותירצו התוספות, שכנראה לצורך מצוה התירו לעשות בשכר.

ובשו"ע [תקמב ב] נפסק כרב נחמן שמותר לעשות בשכר כדי שהיה לו מה לאכול. ולכאורה, לפי זה אין לנו מקור להתיר פעולה בשכר לצורך מצוה, כשיש לו מה לאכול. אולם הביאור הלכה [תקמד א] כתב ההוכיח מדברי הגמרא כאן, שלצורך מצוה מותר לעשות בשכר,

שיעורו לאסור בתערובתו את השדה?

אמר רב שמואל בר יצחק: כאותה ששינינו במסכת כלאים: כל סאה שיש בה רובע הקב זרע ממיין אחר — ימעט!⁽⁹³⁾

היינו יעקרנו, היות שרובע קב עושה סאה שלימה כלאים.

ב-1 ומקשינין: והתניא: התקינו שיהו השלוחין מפקירין אם נמצא כלאים, את כל השדה כולה, כקנס על שלא עקר את הכלאים אחר שהכריזו עליהם בר"ח אדר לעוקרם⁽⁹⁴⁾.

והיכי תנן שמספיק למעט את הכלאיים כדי להתיר.

ומתרינין: לא קשיא.

כאן, שרק צריך למעט ודיו בכך — קורם

תקנה שתקנו להפקיר.

וכאן דתנן יפקירו הכל — לאחר תקנה.

ומביאה הגמרא ראייה שאחר התקנה מפקירין ולא עוקרין:

דתניא במסכת שקלים, לגבי יציאת השלוחין בחול המועד על הכלאים:

בראשונה, לפני התקנה, היו השלוחין עוקרין ומשליכין את הכלאים לפני בהמתן של בעל השדה.

והיו בעלי בתים שמחין שתי שמחות:

אחת, על שמנכשין להם שלוחי בי"ד את שדותיהם, כי כשעוקרין את הכלאים זה מועיל לשדה כמו ניכוש, והדילול מועיל למה שנותר בשדה⁽⁹⁵⁾.

93. תוספות הרא"ש הביא בשם הראב"ד, שאף על פי שאיסור כלאי זרעים הוא מן התורה, ואין שיעור לאיסורו, מכל מקום באופן זה שהוא מעורב ואינו ניכר וידוע, אין שם כלאים על זריעה זו.

94. הקשה החזון איש [או"ח קלה], הלא דין זה, דרובע הקב לבית סאה ימעט, נאמר במסכת כלאים לענין עיקר איסור כלאים, שבפחות משיעור זה אין איסור בזריעת התערובת, ואין המשנה מדברת שם לענין שלוחי בית דין, ואין מזה כל סתירה למה שלמדנו, שלאחר התקנה, לא היו השלוחין עוקרין הכלאים, אלא מפקירין את כל השדה, וצ"ע.

95. החזון איש [כלאים א טז] מפרש, שלשון "ניכוש" הנזכר כאן אינו אלא לשון מושאל, שהרי לשון "ניכוש" הוא על עקירת עשבים רעים מהשדה, כמו שלמדנו לעיל [ב], ובהם

ליטול ממנה. ולכאורה כונתו, שלאחר תקנה זו, יכולים השלוחים ליטול לעצמם מפירות השדה, ואין לנו צורך ליתן להם שכר בעמלם. וכן תירץ השפת אמת, והוסיף, שאמנם לאחר תקנה זו שוב אין לנו צורך שיצאו במועד דוקא [שהרי עיקר הטעם היה משום שכר הפעולה המזול במועד], אלא שלא זוהי תקנה ראשונה ממקומה. והקראן אורה ביאר באופן אחר, כיון שאין ההפקר נחשב למלאכה כלל, על כן ודאי מן הראוי לעשותו במועד, שאז אנשים בטלים ממלאכתם, וכל קושית הגמרא מלכתחילה היה רק על מה שעקרו הזרעים במועד, קודם תקנת ההפקר, שהוא נחשב למלאכה [ושלא כדברי השיטה הנ"ל], שאמנם הותר לעשות כן במועד [כדי להפריש אנשים מאיסור], אבל מה טעם ראו לתקן כן לכתחילה.

אבל רבינו חננאל כתב, שלאחר שתקנו להפקיר השדות, היו יוצאין אף בשאר הימים.